

SALAPERÄINEN LUOKKATOVERIMME

Syyslukukauden alkaessa 1952 luokallemme (6. A eli matemaattinen linja) ilmestyi kutakuinkin ikäisemme uusi poika nimeltään **Eero Matti Aarnio**. Hän oli hiljainen ja hieman aran tuntuinen. Hyvin hän kuitenkin sopi joukkoon eikä suinkaan jäänyt kavereitta. Pian selvisi, että hän oli perheensä myötä tullut Venezuelasta. Hänen isänsä oli sotien aikana mainetta niittänyt eversti **Matti Aarnio**, joka oli saanut lempinimen Motti-Matti ”motitettuaan” onnistuneesti neuvostojoukkoja saarrostushyökkäyksiin.

Eero Matti (kuvassa eturivissä toisena oikealta) oli käynyt koulua Venezuelassa ja hallitsi espanjan kielen. Muistelen, että jotkut opettajat innostuivat espanjankielestä ja kyselivät Eero Matilta, mitä jokin sana tai nimi oli espanjaksi. Eero Matti ei ollut virallisesti koulun kirjoissa, hän oli rehtori **Viljo Heinosen** henkilökohtainen yksityisoppilas. Koulun vuosikertomuksessa häntä ei mainittu eikä hänen nimensä esiinny myöskään koulun juhlakirjan oppilasluettelossa. Muistaakseni kevätlukukaudella 1953 Eero Matti jätti koulumme perheensä muutettua jonnekin Helsingin seudulle. Joitakin vuosia myöhemmin sattui lehdestä silmiin kuolinilmoitus.

Tämän enempää ei kouluaikana Eero Matin taustoista keskusteltu eikä niitä juuri kauheasti ihmeteltykään. Sotien jälkeiseen aikaan liittyi kaikenlaisia erikoisia ja eksoottisia ihmiskohtaloita. Omalla luokallanikin keskikoulussa oli inkeriläistyttö **Liidia Kopponen**, joka 1950-luvun taitteessa katosi toveripiiristä. Hänen perheensä mahdollisesti ”neuvostokansalaisina” pakolla palautettiin tuonne itärajan takaiseen onnelaan.

Asiaan tuli yllättäen jatkoa vuonna 2006, jolloin ilmestyi kenraalimajuri **Hannu Särkiön** kirjoittama eversti Matti Aarnion elämäkerta. Vuonna 2012 tietokirjailija **Robert Brantberg** julkaisi samasta aiheesta teoksen, jonka sisältö on pääpiirteissään sama kuin Särkiön kirjassa. Eversti Aarnio oli syksyllä 1945 ns. asekatkentuunon tiimoilta kommunistisen Valtiollisen Poliisin ahdistelemana siirtynyt aluksi Ruotsiin ja sieltä vuoden 1947 alun tienoilla edelleen Venezuelaan.

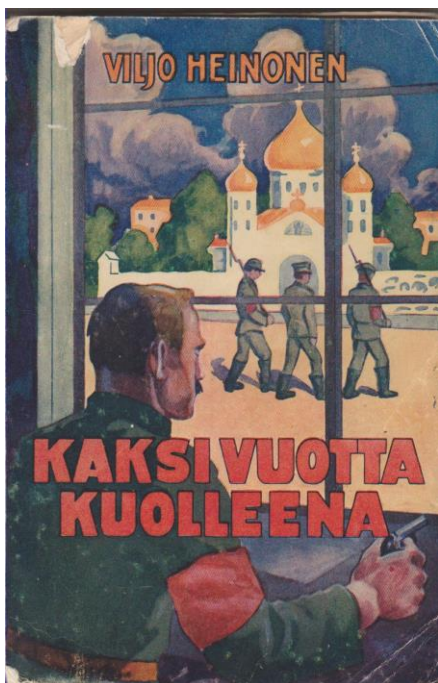
Suomeen Aarnio oli palannut olympiavuona 1952 ja ilmoittanut huhtikuussa 1952 asuvansa lankonsa lääkäri **Gösta Svenskin** luona Porissa osoitteessa Antinkatu 1 A 5.

Eero Matti Aarnion taustalla oli siis mielenkiintoinen hyvä-veli-triangeli. Eversti Aarniota ja lääkäri Svenskiä yhdisti ensinnäkin sukulaisuussuhde. Svenskin silloinen puoliso Sylvia oli Aarnion sisar.

Lääkäri Svenskin ja rehtori Heinosen yhteisenä nimittäjänä oli taas Porin Suomalainen Yhteislyseo. Svensk toimi tähän aikaan koulun vanhempainneuvoston puheenjohtajana. Svenskin lapsia oli myös oppilaina koulussa.

Rehtori Heinosta ja eversti Aarniota yhdistänyt side oli huomattavasti vanhempaa perua ja hyvin erikoinen. Aarnion sotilasuraan sisältyi nimittäin ns. Aunuksen retki keväällä 1919. Tällöin eräiden jääkäriupseerien masinoima ja Suomen hallituksenkin enemmän tai vähemmän kullissien takana tukema vapaaehtoisjoukko yritti saada Aunuksen karjalaisia itsenäistymään ja irtautumaan Neuvosto-Venäjältä. Tällä retkellä oli mukana myös 17-vuotias turkulainen lukiolaispoika Viljo Armas Heinonen (synt. 18.4.1902). Aarniokaan ei ollut kuin vuotta vanhempi (synt. 24.2.1901). Retkeä onkin luonnehdittu koulupoikien sotaretkeksi.

Eero Matti Aarnion henkilökuva ei ole mahdollista tässä enempää valottaa, mutta rehtori Viljo Heinosen Aunuksen retkeen liittyneet elämänvaiheet ovat niin uskomattomat, että muutama sana niistä on vielä paikallaan. Retkelle osallistujat värvättiin vapaaehtoisista. Viljo Heinonen värväytyi joukkoon 15.5.1919.

Viljo Heinonen kuului vapaaehtoisjoukon 1. rykmentin II pataljoonan 1. komppaniaan, jonka päällikkönä oli jääkäriluutnantti Veijola. Tämän rykmentin tehtävänä oli edetä Laatokan itärantaa kohti Aunuksenkaupunkia. Viljo Heinosen sota ei kuitenkaan kestänyt kauaa. Jo 27.5.1919 Tuuloksenjoella hän joutui punaisten vangiksi. Ollessaan vankina Pietarissa kesällä 1919 hänet määrättiin puna-armeijaan suurelta osin punaisista suomalaisista ja inkeriläisistä koottuun joukko-osastoon. Muut tarjolla olleet vaihtoehdot olisivat olleet vielä huonompia. Puna-armeijan riveissä hän oli aluksi Arkangelin rintamalla, josta joukko keväällä 1920 siirrettiin Puolan rintamalle. Elokuun lopulla 1920 hänen onnistui loikata saksalaisten puolelle Itä-Preussissa. Tätä seurasi pitkä vankileirielmä aluksi Baijerissa ja lopulta Schlesiassa Saganin kaupungissa. Vasta 1.3.1921 hän pääsi jälleen kotimaan kamaralle.

Vuonna 1924 ilmestyi kustannusliike Kariston nuorisonkirjasarjassa nimellä ”Kaksi vuotta kuolleena” Viljo Heinosen muistelmateos tältä vaiherikkaalta ajanjaksolta. Siitä huolimatta, että teos on kirjoitettu varsin pian tapahtumien jälkeen, on ihmeteltävä, miten suorastaan matemaattisen tarkasti tapahtumat, paikat, henkilöt ja ajankohdat on kirjaan tallennettu. Viljo Heinonenhan ansaitsi kannuksensa sittemmin nimenomaan matemaatikkona.

(Taimo Tuomi 20.4.2016)